

Abstrakt

V české historiografii byla královna Kunhuta dosud víceméně opomíjena, její postavou se nezabývaly žádné monografie ani zvláštní studie. Můžeme ji zařadit do skupiny očeňovaných královen, která byla ve středověku obzvláště početná. Toto negativní hodnocení královny má své kořeny ve středověkých kronikách, které Kunhutu vinily z milostného poměru se Závišem z Falkenštejna, jenž byl považován za jednoho ze strůjců porážky Přemysla Otakara II. Negativní vnímání královny Kunhuty se postupně ustálilo a navzdory snahám o její rehabilitaci v nedávných studiích pravděpodobně vyústilo v nezáměr badatelů o její úlohu politickou. Dochované prameny ukazují, že její aktivní role v české společnosti třináctého století si zaslouží více pozornosti. Týkaly se jí různé administrativní a politické úkony. První kapitola dizertační práce by měla nastínit přístup ke studiu postavy této královny, který zprostředkovává spojení mezi zaujatým pohledem na tuto postavu a jejím obrazem zahrnujícím mnoho aspektů. Měla by představit postavu, se kterou je spojována sbírka listů, která je hlavním tématem této dizertační práce (tj. sbírka listů mistra Bohuslava, pravděpodobně královnina kaplana a notáře). Rozbor a kritické vydání tohoto pramene se nachází v kapitolách II-III a ve druhé části práce (viz Critical Edition). Tato sbírka listů, která se nám dochovala v jediném rukopisu (ONB, sign. 526), byla téměř celá publikována Františkem Palackým pod názvem *Formelbuch der Königin Kunigunde* (Formulář královny Kunhuty). Palacký ji vydal jako celek společně se sbírkou privilegií. Navíc některé z textů obsažených ve sbírce nevydal, neboť si povšiml jejich specifčnosti a implicitně tak poukázal na jejich nepatřičné zařazení do sbírky. Zjevná nepravidelnost schématu těchto listů, které si český badatel povšiml, je spojena se starými kritérii pro historickou autentičnost, která jsou probrána, zpochybněna a odmítnuta v oddílech II.a, II.b a II.d.3 (Erratic Letters). Předchozí editoři, zejména Palacký, navíc standardizovali text podle klasických norem. V této kritické edici je naopak ortografie kodexu povětšinou zachována, neboť edice vychází z jediného rukopisu. Listy v tomto vydání dále zachovávají pořadí, ve kterém se objevují v rukopisu.

Interpretace této sbírky listů byla v minulosti předmětem sporů mezi badateli (kapitola II). Palacký tyto listy považoval za dokumenty založené na listech skutečných. Jiného názoru byl Jan B. Novák, který označil tento pramen za sbírku „fingovaných dopisů“. Dříve badatelé zabývající se sbírkami listů tyto prameny striktně rozlišovali na skutečné a fiktivní. Nejnovější studie naopak zdůrazňují různorodost materiálu (Ysaerbert) a komplexní povahu tohoto druhu epistolárních děl. Při studiu sbírky listů kompilované údajně mistrem Bohuslavem bychom měli vzít v úvahu tento nový přístup. Zkoumané listy jsou cennými historickými prameny, jak z pohledu ars dictaminis, tak z pohledu společensko-kulturního. Přesahují základní fakta a kladou před nás otázky týkající se identity a mentality tehdejší doby. Můžeme se z nich dozvědět, jakým způsobem byly u královnina dvora vnímány významné soudobé události. Kromě toho tyto listy osvětlují, jakým způsobem byla na královském dvoře vyjadřována manželská láska a city. Také nám podávají zprávu o vývoji rétorické tradice, zavedené v Čechách od 13. století prostřednictvím Jindřicha z Isernie. V neposlední řadě nám obraz královny vykreslený v těchto listech přináší nové informace o soudobém chápání Kunhutina života. Významnou skutečností je, že tato epistolární sbírka se dochovala v rukopisu, který v letech 1279-1281 patřil Kunhutinu dvoru v Opavě (kapitola IV). Z toho vyplývají minimálně tři významné skutečnosti: 1) královnin dvůr nadále fungoval i po smrti jejího manžela; 2) její notáři zdokonalovali svou znalost epistolografického umění užíváním vzorových listů

obsažených v tomto rukopisu; 3) královnina kancelář užívala metodu osvojení si ars dictaminis, která je běžná u hlavních evropských kancelářích.

Závěrem můžeme konstatovat, že sbírka mistra Bohuslava může být považována za významný historický pramen, jak ze společensko-kulturního tak z rétorického hlediska. Její historické hodnoty si povšimli již historikové 19. století, kteří zahrnuli část z jejích dopisů do svých edic dokumentů. Tato studie si neklade za cíl být vyčerpávající, mnoho aspektů je třeba prozkoumat obšírněji. Jejím účelem je obrátit pozornost ke královně a sbírce jejích dopisů dosud opomíjené.

Klíčová slova: epištoly, *dictamina*, rétorika, Královna Kunhuta, magister Bohuslav